

ע"פ 37367/11/14 - דחס מנוף ושירותים אשקלון (1979) בע"מ, שמואל אפריים, יעקב כהן נגד מדינת ישראל - המשרד להגנת הסביבה

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ע"פ 37367-11-14 דחס מנוף ושירותים אשקלון (1979) בע"מ ואח' נ' מדינת ישראל
ע"פ 42443-11-14 מדינת ישראל נ' דחס מנוף ושירותים אשקלון (1979) בע"מ ואח'

בפני	כב' השופטת גילת שלו
המערערים	(המשיבים בערעור
שכנגד)	
נגד	
המשיבה	(המערערת בערעור
שכנגד)	

1. דחס מנוף ושירותים אשקלון (1979) בע"מ
2. שמואל אפריים 3. יעקב כהן
מדינת ישראל - המשרד להגנת הסביבה

פסק דין

לפניי ערעור וערעור שכנגד על פסק דינו של בית המשפט בקרית גת (כבוד השופט באומגרט).

במסגרת ת"פ 1087/07 (קרית גת) הוגש נגד המערערים כתב אישום, בו יוחסו להם עבירות של גרימת ריח וזיהום אוויר (סעיפים 3, 4, 11, 11ג לחוק למניעת מפגעים תשכ"א-1961 (להלן- החוק למניעת מפגעים)), ניהול עסק ללא רשיון והפרת תנאי רשיון עסק (סעיפים 4, 14, 15 לחוק רישוי עסקים התשכ"ח-1968 (להלן- החוק)), אי התקנת גידור היקפי אטום (תקנה 12(1) לתקנות רישוי עסקים (תחנת מעבר לפסולת) תשנ"ח-1998 (להלן- התקנות)), אי התקנת שילוט (תקנה 22(2) לתקנות), אי סילוק פסולת בסוף יום העבודה (תקנה 5(2) לתקנות), אי ניקוי שטח התחנה (תקנה 6(1) לתקנות) ואי סילוק תשטיפים (תקנה 6(2) לתקנות), הכל בנוגע לתפעול תחנת מעבר לפסולת מוצקה בקרית גת בין השנים 2003-2007 (להלן- תחנת המעבר).

לאחר שמיעת ראיות, החליט בית המשפט קמא ביום 5.2.14 לזכות את המערערים מעבירות של ניהול עסק ללא רשיון, אי התקנת שילוט ואי סילוק תשטיפים, ולהרשיעם בעבירות של גרימת ריח וזיהום אוויר, אי התקנת גידור, אי סילוק פסולת בסוף יום העבודה, ואי ניקוי שטח התחנה.

במסגרת הכרעת הדין, דחה בית המשפט קמא את טענות המערערים 2 ו-3, כי אין להרשיעם בעבירות, וקבע כי מאחר והמערער 2 הינו מנהל המערערת 1, והמערער 3 ניהל את תחנת המעבר בפועל, הרי שהם נחשבים נושאי משרה במערערת 1, ומכך כך מטיל עליהם החוק חובה לפקח ולמנוע עבירות מצדה.

עמוד 1

בנוסף, דחה בית המשפט קמא את טענות המערערים 1 ו-2, כי בין יום 1.8.05 ועד 15.7.07, היו העבודות בתחנת המעבר נתונות לאחריות חברת "חן הדרום בע"מ", מכח הסכם שנחתם ביניהן, כך שהם אינם נושאים באחריות לעבירות שבוצעו בתקופה זו.

זאת ועוד, בית המשפט קמא דחה את הטענה לאכיפה בררנית, בשל אי הגשת כתב אישום נגד עיריית קרית גת וחכ"ל, בגין עבירות דומות שבוצעו בתקופה בה תחנת המעבר היתה בשליטתן, עובר למתן רשיון העסק למערערת 1, וציין כי אין מקום לקבלת טענה של הגנה מן הצדק, אך בשל החמרה במדיניות האכיפה של הרשות.

עוד קבע בית המשפט קמא, כי הטענה שעקב מחלוקות כספיות, עיריית קרית גת לא העבירה את מלוא התמורה הכספית למערערת 1, מה שהקשה על האחרונה לתפעל את תחנת המעבר, אינה יכולה להביא לביטול כתב האישום, אלא יהיה לה משקל בעניין העונש.

לאחר שמיעת הטיעונים לעונש, ולאחר קבלת תסקירי שירות המבחן לגבי המערערים 2 ו-3, החליט בית המשפט קמא לבטל את הרשעתה של המערערת 1 ולהטיל עליה קנס בסך 60,000 ₪, התחייבות בסך 60,000 ₪ להמנע מעבירות במשך 3 שנים ושל"צ בהיקף של 150 שעות.

לגבי המערערים 2 ו-3, החליט בית המשפט קמא, כי לאור חומרת העבירות ושיקולי ההרתעה, אין מקום לבטל את הרשעתם, ועל כן דן את המערער 2 לקנס בסך 10,000 ₪, התחייבות ושל"צ בהיקף של 50 שעות, ואת המערער 3 לקנס בסך 5,000 ₪, התחייבות ושל"צ בהיקף של 150 שעות.

עיקר הטענות בערעור

המערערים 1 ו-2 עתרו במסגרת הערעור, לזיכויים מכל העבירות בהן הורשעו במסגרת הכרעת הדין, ובהתאם לבטל את העונשים שהוטלו עליהם.

המערערים 1 ו-2 חזרו על הטיעונים שהעלו בפני בית המשפט קמא לגבי העבירה של גרימת ריח וזיהום אוויר, לפיהם מטבעה של הפסולת שנקלטה בתחנת המעבר, בכמויות בהן דובר, להדיף ריח רע של אשפה, אך אין המדובר בריח חזק או בלתי סביר, מה גם שהמשיבה לא הציגה כל ראיה מדעית או מקצועית, כי נדף מתחנת המעבר ריח חזק או בלתי סביר. לטענתם, לא היה מקום כי בית המשפט קמא, ירשיעם על סמך עדותו של עד שהעיד על עצמו כי אינו מומחה לאיכות אוויר.

עוד חזרו המערערים 1 ו-2 על הטיעונים שהעלו בפני בית המשפט קמא, לפיהם התחנה היתה מוקפת גדר אטומה וגבוהה כנדרש בחוק, וכי ככל שנמצאו בה פרצות נקודתיות, אלו נגרמו ע"י גנבים, ולא בשל מעשים המצויים בשליטתם, וציינו כי הפרצות אף תוקנו מיידית ע"י המערערים או עובדיהם, כך שאין להטיל עליהם אחריות פלילית בגין כך.

המערערים 1 ו-2 חזרו על הטיעונים שהעלו בפני בית המשפט קמא, לפיהם תחנת המעבר נוקתה ושאריות הפסולת

פונד ממנה בסוף יום העבודה לאתר הטמנה, כנדרש.

לטענתם, לגבי המועדים בהם עד התביעה סייר בתחנת המעבר לאחר שעות העבודה (בשונה מהסיוורים האחרים, שאינם מקימים עבירה), הרי שאין מקום להסתמך על דבריו לגבי סוג הפסולת שראה, באשר אלו לא נתמכו בתמונות או בראיות אחרות.

לטענתם, ככל שנותרה פסולת בתום יום העבודה, דובר בפסולת גזם ממוינת, או בפסולת מתכת ממוינת, למטרות מחזור או שימוש חוזר, אשר לגביהן לא חלה חובת הסילוק בתום יום עבודה, לפי תקנה 5(2) לתקנות, באשר לעתים עבדה תחנת המעבר 24 שעות ביממה.

לחילופין, טענו כי במידה ולא פונתה פסולת בלתי ממוינת, מדובר במספר מצומצם של מקרים, החוסה תחת הגנת "זוטי דברים".

המערערים 1 ו-2 חזרו על טיעוניהם בפני בית המשפט קמא, לפיהם יש לזכות את המערערת 1 מהעבירות המתייחסות לתקופה שלאחר יום 1.8.05, אז הופעלה תחנת המעבר ע"י חברת "חן הדרום בע"מ", ולזכות את המערער 2 מכלל העבירות, מאחר והוא לא ניהל את תחנת המעבר בפועל ולא נכח בה, אלא הפקיד את האחריות לניהולה על המערער 3, ובכך נקט באמצעים סבירים למילוי דרישות החוק.

עוד חזרו המערערים 1 ו-2 על הטענות לפיהם קמה להם הגנה מן הצדק, מאחר ועיריית קרית גת שהיתה בעלת התחנה והציוד שבה, סירבה לשדרג את התחנה בהתאם לאמור במכרז, ובכך העמידה את המערערים במצב בו נדרשו לנהל את התחנה באמצעות ציוד מיושן, ואף צברה חובות כספיים גבוהים כלפי המערערת 1 עבור תפעול התחנה, ולא אפשרה לה להפסיק את עבודותיה בתחנה.

על אף האמור, לטענתם, לא העמידה המשיבה את עיריית קרית גת ואת חכ"ל לדין בעבירות שיוחסו למערערים ובעבירות דומות שבוצעו עוד קודם לכן.

לחילופין, עתר ב"כ המערערים 1 ו-2 להורות על ביטול הרשעתו של המערער 2.

ב"כ המערערים הפנה לנסיבותיו האישיות ולמצבו הרפואי של המערער 2 ולתסקיר שירות המבחן שהוגש בעניינו. לטענתו, הרשעתו של המערער 2 פוגעת במוניטין שלו, בקניינו ובחופש עיסוקו, מאחר וקיים חשש כי תפגע זכותו להשתתף במכרזים ברשויות מקומיות ובגופים ממשלתיים, בהם תנאי הסף הם העדר הרשעה של החברה או של בעלי המניות או המנהלים.

עוד טען, כי ההרשעה עשויה להביא לפיטורי עובדים, שכן המערערים 1 ו-2 מעסיקים כ-140 עובדים.

ב"כ המערערים 1 ו-2 הדגיש כי מדובר בכתב אישום יחיד שהוגש נגד המערערים, הדגיש את חלוף הזמן מיום ביצוע העבירות, את העובדה שהמערערת 1 סיימה את התקשרותה עם עיריית קרית גת בשנת 2007, כך שאין חשש להישנות העבירות, וטען, כי לא נגרם נזק סביבתי כתוצאה מהעבירות, וכי אין מדובר בעבירות שבוצעו לצורך עשיית רווח כלכלי, ולהיפך, למערערים נגרמו נזקים כספיים ממשיים כתוצאה מהפעלת תחנת המעבר.

לחילופי חילופין, עתרו המערערים 1 ו-2 להפחית את שיעורי הקנס וההתחייבות שהוטלו עליהם, או להשיב את הדין בעניין זה לבית המשפט קמא.

המערער 3 (אשר החלטתי לראות בטיעונים שהגיש במעמד הדין, כערעור) עתר לזכותו מכל העבירות, תוך שחזר על הטיעונים שהעלה בפני בית המשפט קמא, כי לא עבד עבור המערערים, אלא שימש כשכיר של חברת "חן הדרום בע"מ", אשר שימשה קבלן משנה למערער 1, ועל כן אין מקום להרשיעו בעבירות.

עוד טען המערער 3 כי הרשעה תפגע בעבודתו ובקידומו בעיריית קרית גת בתחומי איכות הסביבה.

לחילופין, עתר המערער 3 במעמד הדין, להפחית בקנס שהוטל עליו, עקב מצבו הכלכלי.

עיקר הטענות בערעור שכנגד

במסגרת הערעור שכנגד, קבלה המשיבה כנגד זיכויים של המערערים מהעבירות של אי סילוק תשטיפים והפרת תנאי רשיון עסק בלבד, ולמעשה השלימה עם זיכויים מעבירות של ניהול עסק ללא רשיון ואי התקנת שילוט.

המשיבה טענה, כי בית המשפט קמא התעלם כליל מסוגיית הפרת תנאי רשיון העסק, על אף שאלו הופרו בארבעה מועדים לפחות, ועל אף שחלק מתנאי הרשיון שהופרו מקבילים לעבירות בהן הורשעו המערערים, כך שלמעשה הוכח היסוד העובדתי לעבירות של הפרת תנאי הרשיון.

עוד טענה המשיבה, כי זיכויים של המערערים מעבירה של אי סילוק תשטיפים, נעוץ בפרשנות שגויה שערך בית המשפט קמא לעבירה לפי תקנה 6(2) לתקנות.

לטענתה, התקנה מקימה חובה מוחלטת לסילוק תשטיפים, ולא רק חובה לטפל בתשטיפים כדי שיעמדו בערכים הנקובים בה, בטרם סילוקם למערכת הביוב של הרשות המקומית, כפי שקבע בית המשפט קמא.

לטענתה, הפרשנות של בית המשפט קמא אינה מתיישבת עם תכלית החוק והתקנות ועם תכלית החקיקה הסביבתית בכללותה.

בנוסף, עתרה המשיבה לבטל את החלטת בית המשפט קמא לגבי ביטול הרשעתה של המערער 1, העומדת לטענתה בסתירה לחומרת העבירות ולגישה העקבית של הפסיקה להחמיר בענישה בגין עבירות סביבתיות.

לטענת המשיבה, בית המשפט קמא שגה ביישום ההלכות והמבחנים שנקבעו בפסיקה לעניין אי הרשעה, תוך מתן משקל יתר לנסיבותיה של המערער 1 ולפגיעה הכלכלית שתגרם לה. עוד טענה, כי בית המשפט קמא טעה בכך שנמנע מהרשעת המערער 1 על סמך תסקירו של המערער 2, ולמרות זאת, החליט להרשיע את המערערים 2 ו-3.

על סמך ההלכה הפסוקה, כאשר המבחנים להמנעות מהרשעת תאגיד הינם אותם מבחנים לאי הרשעת נאשם, ואף מחמירים יותר.

לטענתה, הנזק הפוטנציאלי למערערת 1 כתוצאה מהרשעתה, אם הוכח, הינו מידתי וסביר, ומוגבל לפרק זמן קצר. זאת ועוד, לטענתה, בית המשפט קמא התעלם מהעובדה שעל פי החומר שהציג ב"כ המערערים, אותה פגיעה במערערת 1 תגרם גם אם מנהלה או בעל המניות בה יורשע, כך שלאחר הרשעתו של המערער 2, אין עוד נפקות להמנעות מהרשעה של המערערת 1.

עוד טענה המשיבה, כי אותה פגיעה נטענת ביכולתה של המערערת 1 לגשת למכרזים, עמדה ביסוד כוונת מפרסמי המכרזים להמנע מהעסקת עבריינים סביבתיים, כך שביטול ההרשעה תגרום להטעיית מפרסמי המכרזים.

בנוסף, טענה המשיבה, כי בית המשפט קמא הטיל על המערערת 1 עונשים שלא ניתן להטיל על פי החוק במסגרת פסק דין ללא הרשעה, כגון קנס והתחייבות למשך 3 שנים, וכי שאלת האפשרות להטיל של"צ על תאגיד טרם הוכרעה ע"י בית המשפט העליון.

המשיבה הדגישה, כי היא אינה מערערת על גזר הדין בעניינם של המערערים 2 ו-3.

דין והכרעה

לאחר שעינתי בכתבי הטענות ושמעתי את טיעוני ב"כ הצדדים, הגעתי למסקנה כי דין ערעורם של המערערים, על כל חלקיו, להדחות, וכי דין הערעור שכנגד שהגישה המשיבה, להתקבל.

הערעורים על הכרעת הדין

לאחר עיון בהכרעת הדין המפורטת והמנומקת, במסגרתה דן בית המשפט קמא בכל אחת מטענות המערערים, לא מצאתי עילה המצדיקה התערבות בהכרעתו בנוגע לדחיית טענת ההגנה מן הצדק בקשר עם איפה בררנית (כמפורט בהרחבה בפסקאות 74-81 להכרעת הדין).

וידגש כי בית המשפט קמא לא התעלם מטענות המערערים ונתן משקל רב לטענות ההגנה מן הצדק באשר לעבירה של ניהול עסק ללא רשיון (פסקאות 29-40), ולכן זיכה את המערערים מעבירה זו.

גם בנוגע לחיובם של כל אחד מהמערערים באחריות לביצוע העבירות, לא מצאתי מקום להתערבות בהחלטת בית המשפט קמא (פסקאות 63-73 להכרעת הדין), והיא מתיישבת עם הוראות המחוקק בסעיפים 11ג לחוק למניעת מפגעים, 14(ב) לחוק, 15(2) לחוק ותקנה 1 לתקנות, ועם כוונתו המפורשת להרחיב את מעגל האחראים לעבירות.

לא מצאתי ממש בטענות המערער 2, כי עצם העובדה שהוא לא נכח בפועל בתחנת המעבר מקימה לו הגנה מפני אחריות פלילית, או כי הצבת המערער 3 כאחראי מטעמו מהווה נקיטת כל האמצעים הסבירים להבטחת שמירת החוק

(ולעניין זה, הוראות סעיף 14(ב)(1) לחוק מדברות בעד עצמן).

מהמוצגים שהוגשו לבית המשפט קמא עולה, כי המערער 2 קיבל מכתבים והתראות רבות בנוגע למתרחש בתחנת המעבר ואף הוזמן לשימוע, אך לא עשה דבר כדי למנוע הישנות הפרת החוק במשך זמן רב, ואף לדבריו (ת/3) הסתפק בהעברת התלונות לטיפולו של המערער 3.

גם בטענות המערער 3 אין ממש, שכן סעיפי החוק האמורים מייחסים אחריות פלילית גם למי שהיה אחראי לניהול עסקו של אחר, או לפקיד אחראי מטעם התאגיד.

בית המשפט קמא הפנה בצדק לסתירה שבין טענותיו של המערער 3 בסיכומיו ובערעורו, כאילו עבד כשכיר בחברה אחרת, לבין טענותיו בעדותו בבית המשפט ובחקירתו (ת/1), כי הוא עבד כמנהל וסדרן עבודה אצל המערער 1 בתקופה הרלוונטית לכתב האישום, וקבע כממצא עובדתי כי המערער 3 ניהל בפועל את תחנת המעבר והיה אחראי על תפעולה ועל הטיפול בליקויים שהתגלו בה.

גם באשר לטענות המערערים 1 ו-2 כי יש לפטור אותם מאחריות לעבירות שבוצעו בין השנים 1.8.05 ועד 15.7.07, אז הופעלה תחנת המעבר ע"י חברת "חן הדרום בע"מ", לא מצאתי מקום להתערב בהכרעת בית המשפט קמא, כאמור בפסקאות 67, 68 להכרעת הדין.

בהקשר זה אין אלא להפנות לסעיף 3 לרשיון העסק (ת/5) המורה כי הוא אינו ניתן להעברה ואינו בר תוקף עם שינוי בעלות בעסק, לעובדה, שאינה במחלוקת, כי ההסכם שנכרת בין המערער 1 לבין חברת "חן הדרום בע"מ" (נ/21) לא נחתם על ידי נציגי העיריה, ולסעיף 105 להסכם האמור, ולפיו בהעדר אישור העיריה, יהא ההסכם בטל מעיקרו.

לגבי העבירה של גרימת ריח וזיהום אוויר, הכרעת הדין המרשיעה מתבססת בעיקר על עדותו של עד התביעה שרון פלוטניצקי, שלגביו ציין בית המשפט קמא בהמשך הכרעת הדין, כי עדותו היתה **"מהימנה, ללא כחל ושרק. ניתן היה לראות שחקר האמת והדיוק חשובים לו"** (פסקה 54), אשר העיד כי במסגרת ביקוריו השונים בתחנת המעבר, הריח ריח צחנה חריף של פסולת.

לא מצאתי ממש בטענה כי לא ניתן להרשיע בעבירה האמורה ללא ראיה מדעית או חוות דעת של מומחה, והסנגור לא הביא ולו בדל ראיה לכך כי ברשות המשיבה (או בכלל) מצוי מכשור המסוגל לבדוק באופן מדעי ריח בלתי סביר (בשונה מבדיקת זיהום אוויר).

על פי הוראות סעיף 3 לחוק למניעת מפגעים:

"לא יגרום אדם לריח חזק או בלתי-סביר, מכל מקור שהוא, אם הוא מפריע, או עשוי להפריע, לאדם המצוי בקרבת-מקום או לעוברים ושבים".

לאור ההגדרה האמורה, אין ספק כי כל אדם יכול להעיד על היותו של ריח חזק או בלתי סביר העשוי להפריע לאדם

המצוי בקרבת מקום, ועל אחת כמה וכמה אדם כעד התביעה, העוסק מזה שנים בתחום של פיקוח על אתרי פסולת.

על פי עדותו ומומחיותו של עד התביעה ניתן גם לדחות את הטענה, כי מדובר בריח "רגיל" של אשפה, אשר מטבעה מדיפה ריח רע, בעיקר בכמויות שטופלו בתחנת המעבר, שכן לדבריו, אם התחנה מתופעלת כחוק, והתשתיות שלה תקינות, מטרדי הריח מצומצמים באופן ניכר.

עדות לאמור ניתן לראות בת/26 ות/27, סיורים במהלכם מצא העד כי עקב הטיפול בניקוז התשטיפים, לא ניתן היה להבחין בריחות צחנה.

בנוסף, מאחר וחלק נכבד מהסיורים בוצע בעת שתחנת המעבר היתה סגורה (ת/24, ת/25, ת/28, ת/29, ת/31), אין מקום לטענה כי מדובר בריחות אופייניים לתחנה לאיסוף פסולת, והוכח כי התחנה הפיצה ריחות צחנה שעשויים להפריע גם לעוברים ושבים בקרבת התחנה, ולא רק למבקרים בה.

לגבי העבירה של אי התקנת גידור, לא מצאתי עילה המצדיקה התערבות בהכרעת בית המשפט קמא. בית המשפט קמא הפנה לשלושה דוחות מהם עולה כי נמצאו ליקויים או פרצות בגדר, שאפשרו כניסת אנשים בלתי מורשים ובעלי חיים לשטח תחנת המעבר.

מאחר ובכל הדוחות האמורים דובר בסיורים שנערכו בעת שהתחנה סגורה, אך בסמוך לשעות סיום העבודה (בשעות 17:00 עד 20:00), צדק בית המשפט קמא בקבעו, כי גם אם הפרצות בוצעו ע"י גנבים, הרי שהן לא תוקנו מיידית ע"י המעוררים.

יתרה מכך, מאחר ומדובר בסיורים אקראיים שבוצעו בין שנת 2004 לשנת 2007, ומאחר ולפחות אחד הליקויים עסק בקיומה של גדר רשת שאינה אטומה ולא רק בפרצות בגדר האסכורית (ת/31), בדיון הרשיע בית המשפט קמא את המעוררים בעבירה האמורה.

לגבי העבירות של אי סילוק פסולת ואי ניקוי שטח התחנה בסוף יום העבודה, לא מצאתי מקום להתערב בממצאיו המקיפים של בית המשפט קמא (פסקאות 50-58 ו-62 להכרעת הדיון), אשר הסתמך על דוחות רבים שערך עד התביעה, את עדותו מצא כמהימנה מאד, בהם תיאר ערימות של פסולת מעורבת, פסולת מושלכת על הרצפה ומכולות עמוסות פסולת שהושארו בתחנת המעבר לאחר שעות העבודה.

תקנה 5 (2) לתקנות קובעת כדלקמן:

"בסוף כל יום עבודה תסולק כל הפסולת משטח התחנה, כאמור בפסקה (1); בתחנת מעבר העובדת בלא הפסקה לא תושאר פסולת יותר מ-24 שעות, אלא אם כן מוינה למרכיבים שנועדו למחזור או לשימוש חוזר".

כעולה מהמוצגים שהוגשו לבית המשפט קמא, מרבית הסיורים שערך עד התביעה בתחנת המעבר, ובהם דיווח על אי פינוי הפסולת, נערכו בעת שהתחנה היתה סגורה, כלומר הוכח כי הפסולת לא סולקה בתום יום העבודה.

אינני יכולה לקבל את טענת המערערים 1 ו-2 כי לעתים עבדה תחנת המעבר במשך 24 שעות ביממה, כך שיש להחיל עליה את הסיפא לתקנה 5(2) לתקנות.

ראשית, תחנת המעבר לא הוגדרה כתחנה העובדת בלא הפסקה, ובפועל, כעולה מהעדויות בתיק, היא פעלה בשעות מוגדרות.

ושנית, בטענת המערערים גלומה סתירה מובנית, שכן הם מבקשים להסתמך רק על אותם דוחות בהם העד מצא את התחנה סגורה (שכן רק אז מדובר בהותרת פסולת לאחר שעות העבודה), ואם התחנה היתה סגורה, כיצד ניתן לטעון כי היא עבדה ללא הפסקה?

על כן, הסיפא לתקנה 5(2) כלל אינה חלה בענייננו.

מעבר לנדרש אציין, כי לאור התרשמותו של בית המשפט קמא ממהימנותו של עד התביעה, הרי שדי בעדותו ובדוחות שערך לגבי המצאות פסולת מעורבת (לרוב אשפה ביתית וגזם), בשונה מפסולת שמוינה למרכיבים שנועדו למחזור, ואין צורך בתיעוד בתמונות או בווידאו לצורך הרשעה.

פסק הדין של בית המשפט השלום בפתח תקווה, אליו הפנה ב"כ המערערים 1 ו-2 בהקשר זה, אינו רלוונטי לסוגיה שבענייננו, כפי שציין בצדק גם בית המשפט קמא בפסקה 53.

אין מקום אף לשנות מהחלטת בית המשפט קמא במסגרתה דחה את טענת המערערים כי קמה למערערים בעניין זה הגנת "זוטי דברים".

מעבר לכך שבכ-8 סיורים מדגמיים שנערכו בתחנת המעבר, במשך השנים, נמצא כי לאחר שהתחנה נסגרה, לא פונתה ממנה פסולת רבה (ת/23, ת/24, ת/25, ת/27, ת/28, ת/29, ת/31), הרי שלפי הדוחות מדובר בפסולת רבה שהושארה במכולות ועל הרצפה, ואשר העלתה ריח צחנה עז.

אם כך, גם לאור מספר העבירות וגם לאור עוצמתן, לא ניתן לקבל את הטענה כי מדובר בזוטות, או כי מדובר במקרה קל ערך מבחינת האינטרס הציבורי.

מכאן לערעור שכנגד.

לגבי העבירה של אי סילוק תשטיפים, דעתי כדעת המשיבה, כי בית המשפט קמא שגה בפרשנות שנתן לתקנות בכל הנוגע לטיפול בתשטיפים. לפי לשון תקנה 6(2) לתקנות:

"מפעיל תחנת מעבר... ידאג לסילוק תשטיפים שנוקזו משטח התחנה למערכת הביוב של הרשות המקומית לאחר שטופלו במתקן לטיפול בתשטיפים כמפורט להלן:

עמוד 8

(א) הוצאו מהם חלקיקים בקוטר העולה על 1 סנטימטר;

(ב) ערכי ההגבה (PH) שלהם אינם חורגים מ- PH 6.0-9.0;".

פרשנותו של בית המשפט קמא ולפיה, מלשון התקנה ניתן ללמוד כי "אם לא הוצאו מהתשטיפים חלקיקים בקוטר העולה על 1 ס"מ וערכי ההגבה שלהם חורגים מאלו המותרים בתקנה 6(2)(ב) לתקנות, אין לסלק את התשטיפים למערכת הביוב...", כך שאם לא הוכח הרכב התשטיפים לא ניתן להרשיע את המערערים בעבירה, אינה הגיונית ואינה מתיישבת עם תכלית החוק והתקנות.

עיון בתקנות מעלה, כי הן הותקנו מכח סעיף 10א לחוק, היינו לצורך "הבטחת איכות נאותה של הסביבה ולמניעת מפגעים ומטרדים...", ועל כן מתייחסות התקנות לאספקטים שונים במבנה ובתפעול תחנות מעבר לפסולת, שיש בהם כדי להשפיע על איכות הסביבה ולמנוע מפגעים סביבתיים ותברואתיים העשויים להגרם כתוצאה מטיפול לקוי בפסולת.

אשר לטיפול בתשטיפים, אותם נוזלים שהיו במגע עם פסולת או שנבעו מפסולת, לכך מוקדשות מספר הוראות בתקנות, אותן יש לקרוא כמקשה אחת.

וכך, תקנה 3 קובעת, כי יש להתקין בתחנת מעבר מתקן לטיפול בתשטיפים המצויד במערכת סינון למוצקים בקוטר העולה על סנטימטר אחד. תקנה 2(5) קובעת כי תבנה מערכת לשטיפת רכב, כאשר מי השטיפה יועברו באמצעות תעלות ניקוז אל מתקן הטיפול בתשטיפים, ותקנה 2(7) קובעת כי שטח התחנה יהיה אטום לחלחול ובנוי בשיפוע כדי שתשטיפים יזרמו לתעלות ניקוז ודרכן למתקן לטיפול בתשטיפים. גם תקנה 4 מתייחסת לאיסור כניסה של כלי רכב, בהם לא ננקטו אמצעים למניעת פיזור פסולת ונזילת תשטיפים בשטח התחנה.

מכלול התקנות האמורות מעיד, כי תכליתן וכוונת השר בעת התקנתן היו למנוע באופן מוחלט המצאות תשטיפים לא מטופלים בשטח התחנה, ועל רקע זה יש לפרש את האמור בתקנה 6(2).

לאור מכלול התקנות, יש לראות בתקנה 6(2) כתקנה המחייבת סילוק מוחלט של תשטיפים משטח התחנה, וזאת לאחר שהועברו באמצעות תעלות ניקוז למתקן הטיפול בתשטיפים, כאשר הסיפא של התקנה מדגישה כי בטרם סילוקם למערכת הביוב של הרשות המקומית, יש לטפל בתשטיפים במתקן הייעודי, לפי הקריטריונים שפורטו בה.

קבלת הפרשנות של בית המשפט קמא לתקנה, תביא למצב אבסורדי ולפיו מי שמפר את תקנה 3, ואינו מפעיל מתקן המצויד במערכת סינון, יוכל להשאיר את התשטיפים פזורים בשטח התחנה, על אף המפגע הסביבתי המשמעותי שבדבר, ולא יעבור כל עבירה כל עוד לא יסלק את התשטיפים למערכת הביוב.

וידגש, כי גם מנוסח תקנה 6(2) עולה כי הטיפול בתשטיפים על מנת לאפשר סילוקם למערכת הביוב, אמור להתבצע במתקן לטיפול בתשטיפים, ובענייננו, נמצאו התשטיפים על הקרקע ליד רמפת ההעמסה ובאזור השטיפה, היינו בטרם ניקוזם למתקן, כך שאין כל רלוונטיות בשלב זה לבחינת הרכב התשטיפים.

לא מצאתי ממש בטענות ב"כ המערערים 1 ו-2 בדיון לפניי, ולפיהן מאחר ולא נקבע בתקנות מועד סילוק התשטיפים, הרי שהתקנות מתירות המצאות שלוליות כאלו לפרקי זמן מסוימים, עד לסילוקן, שכן עיון בתקנות 2(5) ו-2(7) מעלה כי התחנה אמורה להיבנות באופן כזה שהתשטיפים ינוקזו למתקן הטיפול באופן מיידי.

לאור כל האמור לעיל, ובהסתמך על הראיות אליהן הפנה בית המשפט קמא בפסקה 59 להכרעת הדין, מהן עולה, כי במספר ביקורים שערך עד התביעה במקום הוא מצא שלוליות של תשטיפים בלתי מנוקזים בתחנה (כשבחלק מהמקרים דובר בשעות שלאחר סגירת התחנה), אני קובעת כי המשיבה הוכיחה בפני בית המשפט קמא, גם את העבירה של אי סילוק תשטיפים, וכי רק מחמת טעות בפרשנות התקנה לא הורשעו המערערים בעבירה.

על כן, אני מקבלת את ערעור המשיבה בעניין זה ומרשיעה את המערערים גם בעבירה האמורה.

לגבי העבירות של הפרת תנאי רשיון העסק, עיון מדוקדק בהכרעת הדין המפורטת מעלה, כי מסיבה שאינה ברורה, בית המשפט קמא כלל לא התייחס לסוגיית הפרת תנאי הרשיון (למעט אזכור אגב אורחא בעת הדיון בסוגיית פינוי הפסולת בעמ' 74 להכרעת הדין, ובהמשך בנושא העברת תפעול התחנה לחברת חן הדרום בפסקה 68), והתמקד בעבירה של ניהול עסק ללא רשיון, על אף שמדובר בעבירות נפרדות, המתייחסות לפרקי זמן שונים (לפני ואחרי קבלת רשיון העסק).

לאור חלוף הזמן הרב מתחילת ההליכים בתיק, לא מצאתי כי יהיה זה מוצדק להשיב את הדיון לבית המשפט קמא על מנת שיכריע גם בשאלה זו, בעיקר מאחר וכפי שטענו ב"כ הצדדים, מדובר בעבירה, שבענייננו, יסודותיה זהים ליסודות העבירות האחרות בהן הורשעו המערערים ע"י בית המשפט קמא.

עיון בכתב האישום ובתנאי רשיון העסק (ת/18) מעלה כי תנאי הרשיון לגביהם נטען שהופרו, עניינם בנושא הגדר, בסילוק התשטיפים, בסילוק הפסולת ובניקוי התחנה, כך שהתשתית הראייתית לגבי הפרת התנאים הוכחה ונדונה בהרחבה ע"י בית המשפט קמא וע"י בית משפט זה.

בחנתי את טענות ב"כ המערערים 1 ו-2 בדיון שהתקיים בפניי, ולפיהן אין מקום להרשיע את המערערים בעבירה הכללית של הפרת תנאי הרשיון, שכן מדובר בכפל אישומים לאותן עבירות בהן הורשעו המערערים, אך החלטתי לדחותן.

מבלי להכנס לסוגיה של ריבוי עבירות, ולשאלה האם ישנה הצדקה להוספת עבירה כללית לעבירות הספציפיות, הרי שעיון בתקנות מעלה כי לא נקבעה בצידן סנקציה להפרתן.

בנסיבות אלו, "כפל האישומים" אינו פוגע במערערים, ולא ניתן לומר כי הם נשפטים פעמיים בגין אותו מעשה, מה גם שהמשיבה לא ביקשה להחמיר בעונש שגזר בית המשפט קמא על המערערים.

לאור כל האמור לעיל, אני קובעת כי טעה בית המשפט קמא משהתעלם מהעבירות של הפרת תנאי הרשיון, וכי לאור קביעותיו העובדתיות של בית המשפט קמא, הוכח כי המערערים במעשיהם עברו גם עבירות של הפרת תנאי הרשיון.

הערעורים על גזר הדין

שאלת אי ההרשעה

על פי ההלכה הפסוקה, משהוכח ביצועה של עבירה יש להרשיע את הנאשם, וסיום ההליך המשפטי ללא הרשעה ייעשה רק במקרים חריגים, בהם היחס שבין חומרת העבירה לבין הנזק הצפוי לנאשם מן ההרשעה, אינו סביר.

בע"פ 2083/96 תמר כתב נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(3), 337, נקבע בהקשר זה :

"אכן, ענישתו של נאשם היא אינדוידואלית, ובית-המשפט בוחן עניינו של כל נאשם ונאשם ואינו קובע את עונשו אך על-פי מהות העבירה. ואולם, מהותה של העבירה, הצורך בהרתעת הרבים... כל אלה משמשים כגורמים העלולים לגבור אף על שיקומו של הנאשם.

הימנעות מהרשעה אפשרית איפוא בהצטבר שני גורמים:

ראשית, על ההרשעה לפגוע פגיעה חמורה בשיקום הנאשם;

ושנית, סוג העבירה מאפשר לוותר בנסיבות המקרה המסוים על ההרשעה מבלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי הענישה האחרים המפורטים לעיל".

בע"פ 2513/96 מדינת ישראל נ' שמש, פ"ד נ(3) 682, קבע בית המשפט העליון:

"שורת הדין מחייבת כי מי שהובא לדין ונמצא אשם, יורשע בעבירות שיוחסו לו. זהו הכלל. הסמכות הנתונה לבית המשפט להסתפק במבחן מבלי להרשיעו בדין, יפה למקרים מיוחדים ויוצאי דופן. שימוש בסמכות הזאת כאשר אין צידוק ממשי להימנע מהרשעה מפר את הכלל. בכך נפגעת גם שורת השוויון לפני החוק".

בעניין כתב הנ"ל, מנה כבוד השופט לזין את שיקולי השיקום, המנחים בדרך כלל את שירות המבחן להמליץ על עונשים ללא הרשעה, שהם בעיקרם שיקולי שיקום, וקבע כי הם מקובלים עליו כגורמים שיש להביא בחשבון בעת החלטה לעניין ביטול הרשעה:

"א) האם מדובר בעבירה ראשונה או יחידה של הנאשם; ב) מהי חומרת העבירה והנסיבות שבהן בוצעה; ג) מעמדו ותפקידו של הנאשם והקשר בין העבירה למעמד ולתפקיד; ד) מידת הפגיעה של העבירה באחרים; ה) הסבירות שהנאשם יעבור עבירות נוספות; ו) האם ביצוע העבירה על ידי הנאשם משקף דפוס של התנהגות כרונית, או המדובר בהתנהגות מקרית; ז) יחסו של הנאשם לעבירה, האם נוטל הוא אחריות לביצועה, האם הוא מתחרט עליה; ח) משמעות ההרשעה על הדימוי העצמי של הנאשם; ט) השפעת ההרשעה על תחומי פעילותו של הנאשם.

סקירת השיקולים האמורים בענייננו, מביאה למסקנה כי רק חלקם מתקיים בעניינם של המערערים 2 ו-3.

אכן למערער 2 זו הרשעתו הראשונה, על אף עיסוקו ארוך השנים בתחום, ואולם לא ניתן להתעלם מהעובדה שאין מדובר בעבירה יחידה, חד פעמית או מקרית, אלא בעבירות חוזרות שבוצעו במשך שנים, וזאת על אף התרעות חוזרות ונשנות שקיבל מאת הרשויות.

בהקשר זה יצוין, כי אינני יכולה לקבל את הטענה כי מאחר והמערערת 1 סיימה את התקשרותה עם עיריית קרית גת אין חשש להישנות עבירות דומות, שכן המערער 2 (יחד עם המערערת 1) ממשיך לעסוק באותו תחום מול גורמים אחרים.

הדברים יפים גם לגבי המערער 3, אלא שבענייניו, מדובר גם במי שלחובתו עבר פלילי ישן (ככל הנראה לא ממין העניין), כך שאין מדובר בהרשעתו הראשונה.

שני המערערים לא נטלו אחריות לביצוע העבירות, אלא הטילו את האחריות לעבירות איש על רעהו.

אשר לחומרת העבירות ומידת פגיעתן באחרים, הרי שלאור ריבוי העבירות, היקפן ומשכן, לא ניתן לומר כי מדובר בעבירות קלות ערך, ובצדק הדגיש בית המשפט קמא בגזר דינו את חומרת העבירות, את הפגיעה בערכים המוגנים ואת ההחמרה במדיניות הענישה בעבירות של איכות הסביבה.

בהקשר זה אציין, כי אינני יכולה לקבל את טענות ב"כ המערערים 1 ו-2 כי לא נגרם נזק סביבתי כתוצאה מהעבירות, שכן גם אם הנזק אינו צמית, הרי שלא ניתן לזלזל במפגע הציבורי שיצרו המערערים בהתנהלותם במשך מספר שנים.

ב"כ המערער 2 הדגיש בעיקר את נסיבותיו האישיות ואת הפגיעה שהרשעה תגרום לו ובעקיפין גם למערערת 1 ולעובדיה, והפנה לדוגמאות של מכרזים (שהוגשו גם לבית המשפט קמא) בנוגע לעבודות לאיסוף פסולת, מהם עולה, כי אחד מתנאי הסף למכרזים הוא העדר הרשעות של החברה ומנהליה.

לאחר שעיינתי במכרזים שהוגשו, ועל אף שאין חולק כי הרשעה תפגע בסיכויי של המערער 2 (כמו גם המערערת 1) לעבוד בתחום הנקיון ואיסוף הפסולת, לא מצאתי כי מדובר בפגיעה כה קשה, שיהא בה כדי לגבור על השיקולים הקשורים בחומרת העבירות ובאינטרס הציבורי, או כי היחס בין חומרת העבירות לבין הנזק הצפוי למערער 2 אינו סביר.

ראשית, כל המכרזים שהוגשו לעיוני הינם מכרזים ישנים מהשנים 2006 עד 2012, כך שהם יכולים להעיד רק על הנוהג הקיים במכרזים ולא על פגיעה קונקרטית שתגרם למערערים 1 ו-2 לאחר הרשעתם. ויודגש, כי לשאלות בית המשפט במהלך הדיון בערעורים, לא יכל ב"כ המערערים 1 ו-2 להצביע על מכרזים קונקרטיים אליהם ניגשו המערערים, ואשר הרשעתם עלולה לפגוע בהם.

שנית, עיון במכרזים האמורים מעלה, כי ברובם הוגבל האיסור לגשת למכרזים בזמן, כך שהמגבלה חלה לרוב בין שנתיים לחמש שנים מיום ההרשעה, ועל כן הפגיעה הפוטנציאלית שתגרם למערערים הינה זמנית ומידתית. אמנם, בשניים

מהמכרזים דובר על מגבלה של עשר שנים, ובשניים מהם כלל לא צוינה מגבלה של זמן, ואולם באלו האחרונים הוחלה המגבלה גם על מי שתלוי ועומד נגדו הליך פלילי או חקירה משטרתית, כך שלגביהם הפגיעה במערערים אינה קשורה בהרשעה דווקא.

ושלישית, כפי שציין גם ב"כ המערערים 1 ו-2, המערערים ניגשים מדי שנה למכרזים רבים, ומכרז בו הם זוכים תקף לשלוש שנים, כך שלא ניתן לומר כי ההרשעה תביא להפסקת טוטאלית של עבודת המערערים, אלא לכל היותר תביא לפגיעה בקבלת עבודות חדשות, לתקופה מוגבלת בזמן.

אשר למערער 3, זה אישר כי הוא עובד כשכיר בעיריית קרית גת, כך שעבודתו לא תפגע, אם כי הוא חושש מפגיעה בקידומו בכל הנוגע לעבודה בתחומי איכות הסביבה, ועל כן גם לגביו לא מצאתי כי היחס בין חומרת העבירות לבין הנזק הצפוי לו אינו סביר.

לאור האמור לעיל, ולאור חומרת העבירות ושיקולי ההרתעה, עליהם עמד בית המשפט קמא בגזר הדין, אני סבורה כי בדין החליט בית המשפט קמא שלא לבטל את הרשעתם של המערערים 2 ו-3.

לטעמי, לאור האמור לעיל, מקל וחומר, לא היה מקום לבטל גם את הרשעתה של המערערת 1.

אכן, כפי שציין גם בית המשפט קמא, ברע"פ 8487/11 **חברת נמלי ישראל פיתוח ונכסים בע"מ נ' מדינת ישראל** (23.10.12) (להלן - עניין חנ"י), קבע בית המשפט העליון כי ניתן להחיל את האפשרות להמנע מהרשעה גם על תאגידים. יחד עם זאת בעניין חנ"י לא נקבעו קריטריונים שונים לאי הרשעת תאגיד ולאי הרשעת אדם, ובית המשפט העליון אף סקר בתחילת פסק דינו את השיקולים שנקבעו בפסיקה לצורך אי הרשעת נאשם, והוסיף כי עדיין מדובר בהליך חריג.

ברע"פ 1840/12 **עוזר ואח' נ' מדינת ישראל** (30.4.13) (להלן - עניין עוזר), הוסיף בית המשפט העליון וקבע, כי מטבע הדברים, מעגל המקרים בהם יהיה מקום שלא להרשיע אדם, יהיה רחב יותר ממעגל המקרים בהם יהיה מקום שלא להרשיע חברה, והטעים כי:

"נדמה כי יש להחיל את כלל "אי ההרשעה" ביחס לחברה רק באותם מקרים בהם תוצאת ההרשעה אינה עומדת בפרופורציה ומידתיות לנזק שייגרם לחברה. יובהר, כי אם התוצאה של אי הרשעת נאשם (וכמובן הכוונה לבגיר) הינה בגדר חריג, תוצאה כזו כלפי חברה תחול בגדר חריג מצומצם יותר".

אם כך, לא ברור כיצד עומדת החלטתו של בית המשפט קמא לבטל את הרשעת המערערת 1 בכפיפה אחת עם החלטתו שלא לבטל את הרשעתם של המערערים 2 ו-3.

בית המשפט קמא התמקד בעיקר ב"עברה" הנקי של המערערת 1, על אף פעילותה ארוכת השנים בתחום הנקיון ופינוי הפסולת, ובנזק שייגרם לה ול-140 עובדיה כתוצאה מהפגיעה שתפגע ההרשעה ביכולתה לגשת למכרזים ציבוריים.

ואולם, כפי שציינתי בהרחבה לעיל, הפגיעה ביכולתם של המערערים 1 ו-2 לגשת למכרזים ציבוריים הינה מידתית ומוגבלת בזמן, ואין מדובר בהפסקה טוטאלית של עבודתם ושל תעסוקת עובדיהם.

מנגד, בכל הנוגע למערערת 1, בית המשפט קמא כלל לא התייחס לחומרת העבירות, להישנותן ולהיקפן, וכן להשפעה של אי הרשעה על האינטרס הציבורי.

בעניין עוזר ציין בית המשפט העליון בהקשר זה:

"החברה טוענת כי ההרשעה תיפגע ביכולתה להשתתף במכרזים. אכן ההרשעה עשויה להקשות על המורשע. ברם לא זה המבחן. אף בהנחה שנוק כזה ייגרם לחברה... עדיין הנזק חייב להיות בעוצמה כזו שתצדיק את התוצאה של אי הרשעת החברה חרף חומרת העבירות שבוצעו".

יצוין, כי בעניין חנ"י החליט בית המשפט העליון "לא בלי היסוס" לבטל את הרשעת החברה, בשל נסיבות מיוחדות הקשורות, בין היתר, בהיותה של העבירה אירוע נקודתי וחד פעמי, שבוצע ע"י "קבלן משנה של קבלן משנה של קבלן ראשי של החברה", כאשר הנזק שנגרם תוקן, ולאחר שהוכח כי ייגרם לחברה נזק קונקרטי במכרז בינלאומי ספציפי אליו ניגשה.

אין הדבר דומה לענייננו, כאשר המערערת 1 נמצאה אשמה בעבירות רבות, בהיקפים גדולים, אשר בוצעו במשך זמן רב, תוך התעלמות מהתראות רבות שקיבלו המערערים מהרשויות.

לאור האמור לעיל, אני סבורה כי בית המשפט קמא טעה בהחליטו לבטל את הרשעת המערערת 1.

גובה הקנסות

לאור חומרת העבירות, היקפן והישנותן במשך שנים, ולאור מדיניות הענישה אותה סקר בית המשפט קמא בגזר דינו, אני סבורה כי הקנסות שהוטלו על המערערים בגזר הדין הינם סבירים, ואף נוטים לרף הנמוך של מתחם העונש ההולם, כך שאינם מצדיקים התערבות של ערכאת הערעור.

נראה כי בית המשפט קמא שקל לזכות המערערים 1 ו-2 את כל השיקולים האפשריים לזכותם, לרבות הטענות לגבי ההגנה מן הצדק שהעלו במסגרת סיכומיהם.

גם על המערער 3 הוטל קנס מינימלי ואף נפרס לתשלומים רבים, כך שאין מקום להקלה נוספת עמו.

לסיכום

אני דוחה את ערעוריהם של המערערים על הכרעת הדין ועל גזר הדין.

אני מקבלת את ערעור המשיבה על הכרעת הדין ומרשיעה את המערערים, בנוסף לעבירות בהן הרשיעם בית המשפט קמא, גם בעבירות של אי סילוק תשטיפים והפרת תנאי רשיון עסק.

אני מקבלת את ערעור המשיבה ומבטלת את ההחלטה לבטל את הרשעתה של המערערת 1.

רכיבי הענישה שהוטלו על המערערת 1 יעמדו על כנם, גם לאחר הרשעתה, למעט העונש של 150 שעות של"צ, אשר יבוטל, הן לאור ההרשעה והן לאור הספק אם עונש כזה אפשרי לגבי תאגיד.

המזכירות תעביר העתק פסק הדין לצדדים.

ניתן היום, י"ט טבת תשע"ה, 10 ינואר 2015, בהעדר הצדדים.

גילת שלו, שופטת,